

Αρχαία Ελληνικά Προσανατολισμού Β' Λυκείου
Κλείδα για το Διαγώνισμα Προσομοίωσης Γενάρη 2022

Διδαγμένο κείμενο

A1. 1 - β 2 - α 3 - γ (3 x 2 μονάδες = 6 μονάδες)

A2. 1- Λάθος 2- Σωστό 3- Λάθος 4- Λάθος (4 x 1 μονάδα = 4 μονάδες)

B1. Κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 2 μονάδες για κάθε σημείο (●) = μονάδες 10

- Το απόσπασμα 9 αποτελεί ένα **πρόσθετο επιχείρημα** (ἔτι) για την αναγκαιότητα της φιλοσοφίας για τον άνθρωπο, αφού μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορα επίπεδα, όπως στη γνώση που παράγει αγαθά, τη γνώση που τα χρησιμοποιεί και στις γνώσεις που υπηρετούν και γνώσεις που «επιτάσσουν» (διευθύνουν). Ο όλος συλλογισμός αναπτύσσεται με **υποθετική μορφή**.
- Η ανασύνθεση του αποσπάσματος 9 εν είδει επαγωγικού συλλογισμού έχει ως εξής:
1η προκειμένη: Υπάρχουν διακριτά πεδία γνώσεων με διαφορετική λειτουργία και στόχευση. («ἄλλαι μὲν εἰσιν αἱ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστήμαι, ἄλλαι δὲ αἱ χρώμεναι ταύταις»)
2η προκειμένη: Άλλες γνώσεις υπηρετούν και άλλες διευθύνουν («καὶ ἄλλαι μὲν αἱ ὑπηρετοῦσαι, ἕτεραι δὲ αἱ ἐπιτάττουσαι»)
3η προκειμένη: Η φιλοσοφία αποτελεί την γνώση που πρέπει να κατευθύνει όλες τις επιμέρους επιστήμες, γιατί σε αυτήν το αγαθό αποκτά την πραγματική του αξία («ἐν αἷς ἔστιν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν»).
- Πριν από το συμπέρασμα παρεμβάλλεται η υποθετική αναδιατύπωση των παραπάνω: «Εἰ τοίνυν μόνη ἡ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἡ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἡ τὸ ὄλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἥτις ἔστι φιλοσοφία, χρῆσθαι πᾶσι καὶ ἐπιτάττειν κατὰ φύσιν δύναται»: Εάν δηλαδή η φιλοσοφία είναι το είδος της γνώσης που α) **καταλήγει σε ορθές κρίσεις**, β) **χρησιμοποιεί τη λογική**, γ) **στοχεύει στο αγαθό**, δ) **μπορεί να χρησιμοποιεί και να διευθύνει τις άλλες γνώσεις**, τότε ....
- Συμπέρασμα: Πρέπει να φιλοσοφούμε με κάθε τρόπο. («φιλοσοφητέον ἐκ παντὸς τρόπου»)
ὡς μόνης φιλοσοφίας ... περιεχούσης: Κατά την κρίση του Αριστοτέλη (ὡς – υποκειμενική αιτιολογία) μόνο η φιλοσοφία περιλαμβάνει την ορθή κρίση που αναζητείται.
- Ο Αριστοτέλης ορίζει **το ἀγαθὸν ὡς τὸ τέλος, τὸν σκοπὸ μίας σειράς ἀνθρώπινων πράξεων**: ὥστε τοῦτ' ἂν εἴη αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν τὸ τέλος τῶν ἀνθρώπων πρακτῶν (Ηθικά Εὐδήμια 1218b11-12). Κυριολεκτικό και ολικό ἀγαθὸν εἶναι ἐκεῖνο που δεν αποτελεί μέσο για την επίτευξη ενός ἐπόμενου σκοποῦ, ἀλλὰ εἶναι ὁ ἀπώτατος σκοπὸς καὶ ἡ τελικὴ κατάληξη του ἀνθρώπινου βίου. **Κατὰ τὸν Αριστοτέλη τὸ κατεξοχὴν ἀγαθὸν εἶναι ἡ εὐδαιμονία: ζῶη σπουδαία**. Τοῦτ' ἄρα ἔστι τὸ τέλειον ἀγαθόν, ὅπερ ἦν ἡ εὐδαιμονία (Ηθικά Εὐδήμια 1219a27-28).
Στο επιχείρημά του ο Αριστοτέλης αναφέρει ότι η φιλοσοφία έχει **τη δυνατότητα θεώρησης του κατεξοχὴν ἀγαθοῦ**. Αν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος πρέπει να φιλοσοφεί για να ζει με ορθὸ τρόπο, υπονοεῖται καὶ ὅτι ὁ ἀνθρώπινος βίος τείνει πρὸς ἕνα συγκεκριμένο σκοπὸ.

B2. Κατά την προτεινόμενη μοριοδότηση, 2 μονάδες για κάθε σημείο (●) = μονάδες 10

- Ο Επίκουρος στον προτρεπτικό του παρακινεί έναν μαθητή του (και τον κάθε άνθρωπο) να αναλογιστεί τον ύψιστο καρπό της φιλοσοφίας και να αρχίσει να φιλοσοφεί αμέσως, χωρίς ενδοιασμούς για το κατάλληλο της ηλικίας ή της εκπαίδευσής του. Για τον Επίκουρο η φιλοσοφία είναι συνυφασμένη με τη μελέτη των φυσικών φαινομένων (φυσιολογία) και την άσκησή της στον ευρύτερο χώρο μιας κοινότητας φίλων (συμφιλοσοφείν). Ο σκοπός της είναι διπλός: α) θεραπευτικός, καθώς απαλλάσσει τον άνθρωπο από τον φόβο για τη φύση, τους θεούς, τον θάνατο και τον πόνο, και β) διδακτικός, καθώς μαθαίνει τον άνθρωπο να βρίσκει τα όρια του πόνου και της ηδονής.
- Με το διπλό οξύμωρο (γηράσκων νεάζη - νέος ἄμα καὶ παλαιός ἤ), ο Επίκουρος τονίζει ότι η φιλοσοφία συμβάλλει στην υπέρβαση των ηλικιακών διαφοροποιήσεων. Κατά προέκταση, η φιλοσοφία αναιρεί και άλλες διακρίσεις μεταξύ των ανθρώπων.
- Και δεν είναι τυχαίο ότι η φιλοσοφική σχολή του Επίκουρου, ο Κήπος, ήταν ανοικτός τόσο στους Αθηναίους όσο και στους άλλους Έλληνες, αλλά και σε γυναίκες, σε δούλους, σε φτωχούς ή και αμόρφωτους ανθρώπους. Η ψυχική υγεία αφορά τους πάντες, νέους και ηλικιωμένους, γι' αυτό και όλοι θα πρέπει να φιλοσοφούν. Στην επικουρεία φιλοσοφία η εὐδαιμονία έχει κεντρική θέση, αποτελώντας ένα ιδανικό εφικτό σε όλους τους ανθρώπους.
- Στο παράλληλο κείμενο ο Καλλικλῆς υποστηρίζει ότι η φιλοσοφία έχει μορφωτικό σκοπό και για τον λόγο αυτό οι νεαροί είναι πρόπον να φιλοσοφούν. Αν και ο Καλλικλῆς θεωρεί ότι οι νέοι πρέπει να καταπιάνονται με τη φιλοσοφία με μέτρο, όσους δεν καταπιάνονται με τη φιλοσοφία σε νεαρή ηλικία τους θεωρεί ανελεύθερους και ανάξιους για σπουδαία πράγματα. Από την άλλη η ενασχόληση με τη φιλοσοφία σε μεγάλη ηλικία για τον Καλλικλή είναι κωμική. Μάλιστα παρομοιάζει τον άνθρωπο που φιλοσοφεί σε ώριμη ηλικία με ανώριμο άνθρωπο που «παίζει σαν μικρό παιδί» και του δημιουργείται η ανάγκη να χειροδικήσει εναντίον του ώστε να τον τιμωρήσει. Αυτό συμβαίνει γιατί για τον Καλλικλή το ύψιστο ιδανικό είναι η ενασχόληση με τα ζητήματα της πόλης και όχι η φιλοσοφική ενασχόληση την οποία θα χρειαστεί ο άνθρωπος μεγαλύτερης ηλικίας να εγκαταλείψει προκειμένου να γίνει ολοκληρωμένος. Θεωρεί μη ανεκτό να εγκαταλείπουν οι άνθρωποι τις συγκεντρώσεις του λαού που αφορούν όλους τους πολίτες και να καταπιάνονται με τη φιλοσοφία.
- Γίνεται φανερό ότι ο Καλλικλῆς στον πλατωνικό Γοργία δεν συμμαρτυρεί την άποψη του Επικούρου για την ενασχόληση με τη φιλοσοφία. Αν και υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι είναι χρήσιμο να φιλοσοφούν σε νεαρή ηλικία, εντούτοις σε μεγαλύτερη ηλικία θεωρείται μη επιτρεπτό καθώς δεν τους επιτρέπει να ασχοληθούν με τα ζητήματα της πόλης και να γίνουν ολοκληρωμένοι άνθρωποι. Η φιλοσοφία για τον Επίκουρο από την άλλη αποκτά έναν πρακτικό χαρακτήρα, ανάγεται σε μια «τέχνη του βίου» (ars vivendi), καθώς αποτελεί μια ολοκληρωμένη πρόταση ζωής, που θα εξασφαλίσει την ευτυχία. Η ανθρωποκεντρική σκοπιά του Επικούρου γίνεται παραπάνω από εμφανής.

B3. Ένδεια, Καθήκον - δεν εντοπίζονται ομόρριζα (1 μονάδα) ¹

ταγματάρχης - επιτάττουσαι, χάρισμα - χάριν, αγενής - γεγονότων (3 λέξεις x 3 μονάδες = 9 μονάδες)

B4. 1- Λάθος 2- Λάθος 3- Σωστό 4- Λάθος 5- Σωστό
Αδίδακτο κείμενο

¹ προκειμένου για το *ένδεια*, κάποιος μαθητής θα μπορούσε να διατυπώσει τα εξής: «Φιλοσοφητέον» - το ρηματικό επίθετο, σχηματίζοντας απρόσωπη σύνταξη αναλύεται *υποχρεωτικά* σε *δεῖ φιλοσοφεῖν* - συνεπώς εξάγεται το ρήμα *δεῖ*, ως λέξη ομόρριζη για το *ένδεια*. Στην περίπτωση αυτή η απάντηση εκλαμβάνεται ως ορθή (0,5 μονάδα)

Γ1. Λυσίας, κατά Αλκιβιάδου λιποταξίου Α', (14), §§ 11-12.

Μονάδες 20

Πρωτότυπο κείμενο	Νεοελληνική απόδοση
<p>θαυμάζω δέ, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἴ τις ἀξιοῖ, ἐάν μὲν τις προσιόντων τῶν πολεμίων τῆς πρώτης τάξεως τεταγμένος τῆς δευτέρας γένηται, τούτου μὲν δειλίαν καταψηφίζεσθαι, ἐάν δέ τις ἐν τοῖς ὀπλίταις τεταγμένος ἐν τοῖς ἵππευσιν ἀναφανῆ, τούτῳ συγγνώμην ἔχειν. καὶ μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἡγοῦμαι δικάζειν ὑμᾶς οὐ μόνον τῶν ἑξαμαρτανόντων ἕνεκα, ἀλλ' ἵνα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν ἀκοσμοῦντων σωφρονεστέρους ποιῆτε. ἐάν μὲν τοίνυν τοὺς ἀγνώτας κολάζητε, οὐδεὶς ἔσται τῶν ἄλλων βελτίων· οὐδεὶς γὰρ εἴσεται τὰ ὑφ' ὑμῶν καταψηφισθέντα· ἐάν δὲ τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἑξαμαρτανόντων τιμωρήσθε, πάντες πεύσσονται, ὥστε τούτῳ παραδείγματι χρώμενοι βελτίους ἔσονται οἱ πολῖται·</p>	<p>Απορώ όμως, κύριοι δικαστές, επειδή δήθεν κάποιος προβάλλει την αξίωση, εάν κάποιος ενώ (:την ώρα που) πλησιάζουν οι εχθροί, ο οποίος (/ που, ενώ, αν και) έχει παραταχθεί στην πρώτη γραμμή, υποχωρεί στη δεύτερη, να καταδικάζετε αυτόν για δειλία, αν όμως κάποιος που έχει ταχθεί (:παρουσιαστεί για να υπηρετήσει / θητεύσει) στους οπλίτες (:πεζικό) παρουσιαστεί (:εμφανιστεί) στο ιππικό, αυτόν να τον συγχωρείτε (:να μην τον τιμωρείτε). Και βέβαια, κύριοι δικαστές, θεωρώ ότι εσείς δικάζετε (:εκδίδετε αποφάσεις) όχι μόνο γι' αυτούς [: για να τιμωρήσετε αυτούς] που αδικούν, αλλά για να κάνετε και τους υπόλοιπους [πολίτες] σωφρονέστερους (/κοσμιότερους) από τους απείθαρχους (/εγκληματίες). Εάν λοιπόν τιμωρείτε τους ασήμαντους, κανείς από τους άλλους δεν θα γίνει καλύτερος· διότι κανείς δε θα γνωρίζει την καταδικαστική σας απόφαση· εάν όμως τιμωρείτε τους πιο επιφανείς από αυτούς που σφάλλουν, όλοι θα το πληροφορηθούν, ώστε χρησιμοποιώντας αυτό ως παράδειγμα θα γίνουν καλύτεροι πολίτες.</p>

Γ2. 10 σημεία (•) x 1 μονάδα = Μονάδες 10

Ο κατήγορος επιδιώκει την καταδίκη του Αλκιβιάδη για λιποταξία και δειλία, ενώ τονίζει την ανάγκη τήρησης των νόμων και επιβολής των ποινών. Κατά τα λεγόμενά του

- ο Αλκιβιάδης **περιφρόνησε τους δικαστές**, (ὕμῶν κατεφρόνησε)
- και **φοβήθηκε τους εχθρούς**, (τοὺς πολεμίους ἔδεισε) όταν επιθύμησε να καταταγεί στο ιππικό
- και **αδιαφόρησε για τους νόμους, χωρίς να υπολογίζει τις συνέπειες** των επικίνδυνων επιλογών του, (καὶ τῶν νόμων οὐκ ἐφρόντισεν, ὥστε οὐδὲν αὐτῷ τούτων τῶν κινδύνων ἐμέλησεν)
- αλλά προτιμώντας να **στερηθεί τα πολιτικά του δικαιώματα και να δημευθεί η περιουσία του, παρά να καταταγεί στο σώμα των οπλιτών**, ως όφειλε.
- Σε **αντίθεση με άλλους που**, ενώ στο παρελθόν υπηρέτησαν στο ιππικό και είχαν προξενήσει μεγάλες ζημιές στους εχθρούς, **δεν τόλμησαν να ανεβούν πάνω στα άλογα επειδή φοβούνταν το νόμο**,
- ο Αλκιβιάδης, τόλμησε να **καβαλικέψει άλογο χωρίς να ανήκει στους δημοκρατικούς**, (ἐτόλμησεν ἀναβῆναι, οὔτε εὐνοὺς ὦν τῷ πλήθει),
- **χωρίς να έχει ιππεύσει νωρίτερα** (οὔτε πρότερον ἵππεύσας),
- **χωρίς να έχει ασκηθεί (μάθει να ιππεύει) μέχρι τη στιγμή της δίκης** (οὔτε νῦν ἐπιστάμενος),
- και **χωρίς να έχει περάσει από την προβλεπόμενη διαδικασία της δοκιμασίας** (ὕφ' ὑμῶν δοκιμασθεὶς),
- γιατί **πίστευε ότι δε θα δινόταν η δυνατότητα στην πόλη να τιμωρήσει όσους την αδικούν** (ὡς οὐκ ἔξεσόμενον τῇ πόλει δίκην παρὰ τῶν ἀδικούντων λαμβάνειν).

Γ3. α. 4 λέξεις x 1 μονάδα = Μονάδες 4

- ἄνδρες δικασταί → (ᾧ) ἄνερ δικαστά
- τάξεως → (τῶν) τάξεων
- γένηται → γένωνται

Γ3. β. 6 λέξεις x 1 μονάδα = Μονάδες 6

- ἔσοιο
- β' εν. Πρ. ἵππευσον
- Απαρ. ἵππεῦσαι
- εἰλόμην
- λαβεῖν
- (τῷ) ἀτίμῳ

Γ4.α. 1 μονάδα για το περιεχόμενο του κάθε κελιού · μονάδες 4

• χρόνον: <u>αιτιατική του χρόνου</u> , πλαγιόπτωτος επιρ. προσδιορισμός στο ἵππεύοντες	• χρόνου (γενική χρόνου) ή χρόνω (δοτική χρόνου) [επιλογή μιας εκ των δύο].
• δειλίαν: <u>αιτιατική της αιτίας</u> , πλαγιόπτωτος επιρ. προσδιορισμός στο καταψηφίζεσθαι	• δειλίας (γενική της αιτίας ή του εγκλήματος)

β. 6 σημεία (•), με έμφαση στα έντονα γράμματα x 1 μονάδα = Μονάδες 6.

- **δικασταί** : (Ομοιόπτωτος ονοματικός) **Επιθετικός Προσδιορισμός** στο ἄνδρες.
- **σωφρονεστέρους**: **Κατηγορούμενο** στο **Αντικείμενο** τούς ἄλλους του ρήματος ποιῆτε.
- **παραδείγματι**: **Κατηγορούμενο** στο **Αντικείμενο** τούτω της μετοχής χρώμενοι.
- **πλείονος**: **Γενική** (ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδ.) της **αξίας** (οριακά δεκτή η αντικειμενική) στο ἀξίαν · ο εν λόγω συγκριτικός βαθμός επιτείνεται από το πολύ.
- **τὴν πόλιν**: **Υποκείμενο** στο ειδικό **απαρέμφατο εἶναι**, **ετεροπροσωπία**.
- **τῶν ἀμαρτημάτων**: **Γενική** (ως ετερόπτωτος ονοματικός προσδ.) **Διαιρετική** στο (ἐπὶ) τοῖς τοιούτοις.